

Rogaland Bonde- og Småbrukarlag

– organisasjonen for alle bønder

Kva betyr dette, pappa?

ÅRSMELDING 2023

RUNDEVOLD TRANSPORT

ALT INNEN
LANDBRUKSTRANSPORT

KONTAKT:
Tlf. 928 93 521
kai@rundevoldtransport.no
www.rundevoldtransport.no

Rogaland Bonde- og Småbrukarlag - Kronen Gård

Program årsmøte 2024

LØRDAG 9. MARS

11.30-12.30: Lunsj.

12.30: Møtestart –
leders tale.

12.45-16.00: Åpent landbruks-
politisk møte med
paneldebatt.
Tema: Bondens
økonomi – hvordan
ser fremtiden ut
for næringa?

Innledere: Anders
Bakke Klemoen og
politiske partier.

16.00-16.15: Kaffepause med
noe å bite i.

16.15-16.45: Hjelpetelefonen
for bønder.

16.45-17.00: Hilsener fra gjester.

17.00-17.30: Gjensidigeavtalen.

17.30: Møtet er slutt.

19.00: Middag, sosialt
samvær og lotteri.

SØNDAG 10. MARS

08.00-09.00: Frokost.

09.00-10.00: Jordbruksforhand-
lingene 2024 –
Anders Bakke
Klemoen.

10.00-10.30: Spørsmål
og diskusjon.

10.30-10.45: Kaffepause
med utsjekk.

10.45-12.00: Godkjenning
av innkalling.
Årsmelding,
regnskap, budsjett
og arbeidsplan.
Valg ved leder
i valgkomiteen.

12.00-13.00: Behandling av
innkomne forslag.
Avslutning.

13.00: Lunsj. Hjemreise.

*Det tas forbehold om
endringer i programmet.*

Redaktør: Nils Melbøe. **Design og produksjon av årsmelding:** Hilja Birgitte Holden.
Trykk: Lura Trykkeri, Sandnes.

Regionkontakter

DALANE

Sophie Eckhoff Gjermestad
Tlf. 450 27 448
(Egersund, Bjerkreim)

ØYANE

Torbjørn Norland
Tlf: 970 35 255
(Forsand, Strand, Finnøy, Ombo)

RYFYLKE

Stig Arild Helgesen
Tlf: 481 56 697

JÆREN

Eldar Melbøe Kyllsø
Tlf: 454 11 131
(Randaberg, Jæren, Sandnes/Gjesdal)

HAUGALANDET

Leif Rune Sundfør
Tlf: 977 37 581

Ditt gjerdesenter i Dalane
RÅDGIVNING • MATERIALER • MONTERING • SERVICE

Rolf G AS er
nå offisielt Poda
Gjerdesenter

Nettgjerder ✓
Strømgjerder ✓
Grinder ✓
Ferister ✓

poda®
gjerder og grinder

Poda Gjerder Dalane
v/ Rolf Gravdal
Utstilling: Røyslandsvegen 280
4387 Bjerkreim

tlf. 9719 6045 • dalane@poda.no • www.poda.no

Lokallagsleiarar 2023

HJELMELAND

Trond Melberg
4137 Årdal i Ryfylke
Epost: trond.melberg@online.no
Tlf: 958 03 906

EGERSUND

Svein Narve Veshovda
4372 Egersund
Epost: svein.narve.veshovda@dabb.no
Tlf: 913 12 164

BJERKREIM

Bjørn Tore Birkeland
4389 Vikeså
Epost: btbirkeland@gmail.com
Tlf: 971 41 395

INDRE RYFYLKE

Svein Ramsnes
4208 Saudasjøen
Epost: svein.ram@hotmail.com
Tlf: 473 97 796

VINDAFJORD

Gunnar Gryte
5585 Sandeid
Epost: g-gryte@frisurf.no
Tlf: 907 61 153

SANDNES OG JÆREN

Tom Ove Øksnevad
4353 Klepp Stasjon
Tlf: 901 95 894
Epost: tomoveoksnevad@gmail.com

RANDABERG

OMBO STRAND OG FORSAND

Trond Norland
Norlandsvegen 60
4120 Tau
Epost: tonorlan@hotmail.com
Tlf: 906 92 674

TYSVÆR OG BOKN

Nils Ivar Sundfør
Sundførvegen 172
5570 Aksdal
Epost: n_i-sundfoer@hotmail.com
Tlf: 971 06 014

KARMØY

Jarle Haaland
Visnesvegen 15
4262 Avaldsnes
Epost: jhaaland@haugnett.no
Tlf: 992 32 399

Vi har et bredt utvalg av spesialmaskiner til jordbruket

Bjørnars Auto AS

• Grunnfjordveien 1046 9130 HANSNES • Tlf: 970 87 998
• E post bjornar@bjornarsauto.no

KRONEN GAARD HOTELL

Kurs & konferanse | Søndagsmiddag | Bryllup | Selskaper

Velkommen til et sjarmerende og unikt hotell i Sandnes, bygget i 1898 i sveitserstil av trelasthandleren Gabriel Block Watne. Hotellet har 32 rom og 8 unike saler og stuer til konferanser, julebord, banketter og livets merkedager. Hos oss spiller maten en sentral rolle, og kjøkkenet samarbeider tett med lokale leverandører for å sikre de beste råvarene.

“Et sted du lengter tilbake til”

Lutsiveien 70, 4309 Sandnes | www.kronen-gaard.no | 51 60 83 00 | salg@kronen-gaard.no

Svensk kvalitet i norske fjøs siden 1984

**Knarrhult forhandler:
Martin Moi**

Tel: 913 142 10

E-mail:
martin@knarrhult.no

**Knarrhult forhandler:
Mikal Nordbø**

Tel: 982 188 88

E-mail:
mikal@knarrhult.no

**Knarrhult forhandler:
Sverre Gustav Birkeland**

Tel: 957 923 21

E-mail:
sverre.gustav@knarrhult.no

E. VARHAUG
transporterer
det meste:

- TRAKTOR
- GRAVEMASKIN
- TRUCK
- PERSONLIFT M.M.

E. VARHAUG

Elling Varhaug
Jerveien 34, 4365 Nærbo
Tlf 982 24 530

Styret i RBS 2023

LEIAR

Stig Arild Helgesen
5567 Skjoldastraumen
Epost: sahelgesen@gmail.com
Tlf. 418 56 697

NESTLEIAR

Torbjørn Norland
4120 Tau
Epost: tonorlan@online.no
Tlf. 970 35 225

KASSERER

Alf Olav Erevik
4110 Forsand
Epost: olaere@online.no
Tlf. 971 79 978

STYREMEDLEMMER

Leif Rune Sundfør
5570 Aksdal
Epost: leifrunesund@gmail.com
Tlf. 977 37 581

Sophie Eckhoff Gjermestad
4375 Hellvik
Epost: post@gjermestad.no
Tlf. 450 27 448

Svein Erik Ørslund
4372 Egersund
Epost: s.e.orsland78@gmail.com
Tlf. 917 77 786

Eldar Melbø Kylleso
4308 Sandnes
Epost: eldar.kylles@gmail.com
Tlf. 454 11 131

1. VARA

Annelin Erslund
4071 Randaberg
Epost: annelinrygg@gmail.com
Tlf: 980 89 104

2. VARA

Geir Aksdal
5561 Bokn
Epost: geiaks@online.no
Tlf. 909 54 910

3. VARA

Rasmus Hagalid-Stokkeland
4130 Hjelmeland
Epost: stokkeland@rs-skog.no
Tlf: 406 49 917

FYLKESSEKRETÆRER

Vivian Huglen
Nesvegen 91
5567 Skjoldastraumen
Epost: rogaland@smabrukarlaget.no
Tlf. 932 30 101

Vi presenterer
TRACTOR OF THE YEAR
McCormick
X6.414
P6-drive

Denne flotte modellen vant årets traktor i bruker-vennlighet. Så dette er en traktor som tilbyr en unik kombinasjon av ytelse, allsidighet og komfort. Vekt på 9500 kg og 145 hk!

Vi har traktor på vei inn til lager med utstyr som:

- McCormick metallic red spesial edition
- 50 km uavhengig fjærende fremaksling
- 5-doble tipputtak med elektrisk kontroll
- Luft + hydrauliske bremses
- Smartpilot I armlenet
- Hele 14 ledlys
- +++ mye mer

Pris 1.290.000,- eks. mva.

Aase Landbruk – CHIEF BY SHAKTIMAN

Robuste fresere, beitepussere og kantklippere som tilbyr mye valuta for pengene! Disse produktene har allerede rukket å bli bant markedsledere i mange land i Europa. Her er maskinene testet på de mest steinrike områdene sør i Italia og Hellas, som for øvrig er testfeltet for mange av de store produsentene.

Chief by Shaktiman beitepusser

Arbeidsbredde 220 cm. Solid konstruksjon. Hydr. sideregulering. PTO-aksling. Utstyrt med "raketinder" for bedre knusing og slepemaier.

Alle priser er eks mva.
Forbehold om trykkfeil.

41.500,-

Aase Landbruk a.s

Postboks 3022, 4392 Sandnes
Tlf. 51 60 14 00
www.aase-landbruk.as

Stig Arild Helgesen

Leiaren har ordet

2023 er historie og me kan, dessverre, slå fast at dei sosiale og økonomiske vilkåra for norske bønder heller ikkje dette året vart betre.

Regjeringa har, gjennom Hurdalsplattforma, lova landbruket ein opptrappingsplan for å løfta inntekta i landbruket til eit nivå på line med andre grupper. Arbeidet med dette dreg ut i tid og no, halvvegs i stortingsperioden har det enno ikkje kome konkrete tiltak for å nå dette målet. Det er også sagt at sjølvbergingsgraden skal aukast til 50%, noko som også betyr ei større satsing på landbruket.

Samstundes har det synt seg at måten me tidlegare har målt inntekta i landbruket på, har vore feil. Dette er noko dei fleste bønder har hevda gjennom mange år. Og det er sjølv sagt slik at skal me få til reelle forhandlingar og kunna få til ein opptrappingsplan er det avgjerande viktig å ha rett talgrunnlag å forhandla ut frå.

Det har også blitt tydeleg at for å sikra inntekt, rekruttering og fornying i næringa er me nøydd til å ha avkasting på den kapitalen som vert sett inn. Slik det er no, er avkasting på kapital sett inn i landbruket, negativ. Dette betyr at det ikkje er pengar i drifta til vedlikehald og nyinvesteringar dersom ein samtidig skal ta ut inntekt.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har brukt året 2023 godt. Me har teke Regjeringa sine lovnader på alvor og har difor fått laga 3 omfattande rapportar/planar for å bidra til å oppnå dei måla som er slått fast av regjeringa. Me har fått laga forslag til opptrappingsplan og ein plan for auka sjølvberging. I tillegg har ein fått Menon economics til å laga ein rapport om kapitalkostnader i totalkalkylen for landbruket. Desse

dokumenta ligg på nettsida til NBS. Rogaland Bonde- og Småbrukarlag har bidrege økonomisk til dette arbeidet.

Som organisasjon står me altså, kunnskapsmessig, betre rusta enn på lenge framfor årets forhandlingar. Men, likevel er det i skrivande stund usikkert om Regjeringa rekk å koma med rett talgrunnlag til forhandlingane startar.

På grasrotnivå er dei signala eg får stadig meir urovekkande. Medan kostnadane aukar står produktprisane stille. Det kjem stadig nye utspel frå ymse tilsyn, ministrar og myndigheiter om kva bondene «må» ha. Me må ha smittesluser, kalvingsbingar og redusera klimaavtrykket. Me må ikkje dyrka myrar, me må, me må, me må!

Eg får fleire og fleire signal om at folk innser at dei ikkje «må» nokon ting. Dei kan avvikla drifta og sleppa alle krav og pålegg, i tillegg til at dei får eit normalt liv sosialt og økonomisk. Derfor er eg ikkje overraska over at stadig fleire signaliserer at den einaste planen dei har no er ein evakueringsplan. Korleis avvikle gardsdrifta utan å gå personleg konkurs.

Me har i mange år peika på at me må ha ei kursending i landbrukspolitikken. No er det snart for seint. Dersom me ikkje får til ein ny landbrukspolitikk som sikrar norske bønder eit inntektsnivå på line med andre grupper og sosiale vilkår som alle andre, er eg redd me kjem til eit vippepunkt der me ikkje klarer å fylla målsetningane om sjølvberging og landbruk over heile landet.

Tida er i ferd med å renna ut for norsk landbruk!

tkS EasyFeed

Nordens suverent mest solgte automatiske foringsanlegg i 2016/17/18/19/20/21 og 22

- Kan fore inntil 20 grupper med 12 startider pr gruppe
- Kan punktutfore, tilpasset bås fjøs
- Individuell førmengde til hver gruppe
- Opsjon med vektutføring
- Inntil 2 kraftfôrslag og et grovfôrslag
- Enkel styring m/mobilt touchdisplay
- 62 doble kniver i HARDOX
- Hurtigfeste av kniver
- Sentralsmøring som standard
- RUSTFRITT BUNNBELTE
- NORSKPRODUSERT

"TKS EasyFeed er en den mest komplette automatiske utføringsløsning for både storfe og småfe. Den er tilpasset og forenklet slik at den vil kunne passe for de fleste vanlige besetningstyper og størrelser i Norge. Det er en av de aller rimeligste metodene for å automatisere fôringslinjen. Robust og velprøvd teknologi. Tilpasses i eksisterende fjøs, ved ombygginger og i nybygg. Velges av både sauebønder og storfebønder."

Et meget gunstig alternativ for å kutte ut kjøretid og DYRE dieselkostnader

tkS FeedProcessor

- for eksaktkutting og blanding
- markedets laveste effektbehov - kun 11kW
- rustfri bunn - kan og leveres med rustfrie skruevindinger
- markedets laveste innlastingshøyde - min 960mm
- mange muligheter
- helt unik maskin med suverene egenskaper

Forhandles av :

Felleskjøpet

Stolt leverandør til Norges viktigste yrkesgruppe!

tkS

AGRI

www.tks-as.no

100%
MILJØVENNLIG

Vårt pukkverk utvinner stein fra fast fjell.

Herfra produserer vi varianter av pukk, grus og industrisand som brukes direkte eller foredles til asfalt og betong - uten omveier eller tilsetning av skadelige stoffer.

VELDE
veldeas.no

PUKK OG GRUS | BETONG | ASFALT | GJENVINNING | FJELLBORING

TopBull MAX
Økt kjøttproduksjon
på norske ressurser

GI DIN KJØTTPRODUKSJON FLERE FORDELER

- Grov formaling og store kornpartikler gir mye bedre vommiljø
- Økt tilvekst og kjøttproduksjon på norske ressurser
- Gir fastere gjødselkonsistens og renere dyr
- Helt uten soyamel og palmeolje
- Vårt ungdyrfôr med høyest norskandel
- Vitamin og mineral i pelletten

*Aktuelt til fullfôr! Nå også som grynet vare - for mindre sortering på førbrettet.
TopBull MAX gryn har enda høyere andel grovmalt norsk bygg!*

FISKÅ MØLLE
ROGALAND
Tlf. 51 74 33 00

FISKÅ MØLLE
ETNE
Tlf. 53 77 13 77

FISKÅ MØLLE
TRØNDELAG
Tlf. 73 85 90 60

Fiskå Mølle
www.fiska.no

VELKOMMEN!

DU FINNER OSS I AKSDAL NÆRINGS-PARK

FENDT
MASSEY FERGUSON
VALTRA
Husqvarna
READY WHEN YOU ARE

Eiksenteret Haugesund
Eikeskogvegen 72, 5570 Aksdal – Tlf. 52 75 44 44

EIK
SENTERET

Referat fylkesårsmøtet

11.-12. mars 2023

LØRDAG

Stig ønsket velkommen.

Valg av ordstyrer: Eldar Melbøe Kylllesø.

Valg av Referent: Vivian Huglen.

Redaksjonskomitè: Trond Norland (leder),

Trond Håland, Rasmus Stokkland.

Lunsjen er flyttet til kl. 13.00.

Åpent politisk møte. 54 oppmøtte deltagere.

Årsmøtetale Stig A. Helgesen:

RBS har i mange år peika på den stadig dårlegare økonomiske situasjonen for norske bønder. I vårt arbeid framfor jordbruksforhandlingane har me hatt fokus på at næringa må krevja etter behov.

Demokratiet vårt er tufta på at det finns ein tillit mellom dei som styrer og dei som blir styrt. Dei siste åra har me sett , i andre land, kva fråvær av slik tillit kan føra til. Samtidig er det alltid ein viss grad av konflikt mellom sentrum og periferi i alle samfunn.

Dersom vårt arbeid som faglag for bønder skal gi meining, er me nøyde til å stola på at vedtak gjort i Stortinget vert følgd opp med praktisk politikk. Det motsette vil kun føra til svekka tillit og politkarforakt. Vår rolle er å påverka politkarane slik at dei får kunnskap til å gjera gode val. På bakgrunn av dette er det på tide å ropa eit varsko.

Me har mange eksempel på at gyldige stortingsvedtak ikkje vert følgd opp med praktisk politikk av skiftande regjeringar. Det ligg fleire vedtak om inntektsutjamning mellom bønder og andre grupper på bordet. Ja , til og med riksrevisjonen har peika på den svært dårlege måloppnåelse i landbrukspolitikken, utan at Stortinget har endra kurs.

I tillegg til dette ser me at ein del av landbruket har blitt tvangsavvikla. Pelsdyrnæringa vart avvikla gjennom eit politisk spel som er uverdig for ein demokratisk nasjon. At det enno ikkje er rydda skikkeleg opp i denne

saka gir ikkje grunnlag for styrka tillit til dei styrande organa i landet!

Sist veke var det eit oppslag i Nationen om ein ungdom som hadde valt å gå inn i landbruksnæringa. Dette er jo flott. Det er ikkje tvil om at næringa treng å få inn fleire ungdommar. I mange år har snittalderen på norske bønder krabba oppover og er no på 52 år.

Men, så står det i artikkelen at han no, etter å ha skifta karriere, arbeider 15 timars dag.

Då kan ein tenka at det er jo flott, endeleg ein ungdom som gidd å jobba. Men så enkelt er det ikkje. Kva om oppslaget hadde handla om andre yrkesgrupper? Hadde 15 timars dag blitt sett på som positivt då?

Og, ja eg veit at også andre sjølvstendig næringsdrivande må leggja inn lange dagar i ei oppstartsfase. Men dersom me skal følga malen frå tidlegare jordbruksavtalar så vil denne unge mannen måtta effektivisera drifta

si med 3-5 prosent årleg for å tena det same som året før. Det betyr at han sannsynlegvis må vera forberedt på å arbeida ennå meir i framtida for å tena 212000 kroner pr årsverk.

Målet vårt må vera at norske bønder skal ha sosiale vilkår og inntekt som andre uten at ein over tid må leggja inn 15 timars arbeidsdagar!

Rogaland er kanskje det fylket i landet der tilskottssonegrensene slår aller verst ut. Sonegrensene går mellom naboar med tilnærma like driftsforhold og me har sett i praksis til dømes i tørkesommaren i 2018, kor urett dette kan bli.

Det finns tilgjengeleg kartgrunnlag som kan rydda i dette systemet. Gjennom fleire år har me peika på behovet for teigbaserte tilskott.

Rogaland Bonde- og Småbrukarlag krev at

arbeidet med teigbaserte tilskott blir starta i år, slik at me kan ha dette systemet på plass så snart som råd!

Landbruket vert stadig pålagt nye krav til drift, dokumentering, dyrevelferd etc. Ofte er dette krav som fører til meirarbeid og store meirkostnader for den enkelte bonden.

Til no har me godteke alle krav som har kome og gjort vårt beste for å fylla krava. Det har me gjort for å styrka tilliten mellom matprodusent og forbrukar. Og fordi me har trudd at når samfunnsoppdraget vert utvida så skal det kompenseras økonomisk til bonden.

Det siste har ikkje skjedd, og eg vil derfor oppfordra NBS sentralt om ikkje å gå med på nye krav til landbruket utan at myndigheitene også samtidig kjem med ein plan for korleis nye krav skal finansierast!

For mange år sidan hadde eg ein jobb som

gjorde at eg fekk sjå krig og fattigdom på nært hold. Krig er det mest øydeleggende og fattigdomsskapande menneske kan driva med. I eit samfunn i krig er det tilnærma umogleg å halda oppe matforsyningane til folket.

I beredskapsmeldinga som vart utarbeidd etter 22 juli tragedien, vert det slått fast at « ein kan ikkje sjå føre seg noko scenario som skulle føra til at ikkje me skal kunna sikra matforsyninga vår gjennom import». Dette er etter mi meining historielaut og naivt. Sjølv med våre økonomiske musklar hadde me problem med å sikra helsearbeidarane våre verneutstyr berre for eit par år sidan.

Global matproduksjon og transport er sårbart på mange vis og det er verd å merka seg at sjølv om handelen med mat er enorm så er det ein relativ liten del av verdas matproduksjon som nokosinne kryssar ei grense.

Rogaland Bonde og Småbrukarlag har gjennom mange år arbeidd for å styrka matberedskapen gjennom å sikra beredskapslagring av korn og å verna matjorda vår. Dette har folk flest vore einige i, og no er det kanskje håp om at også dei som styrer ser behovet.

Men, den viktigaste faktoren for høg matberedskap er aktive bønder med høg kompetanse som driv jord over heile landet.

Matvareberedskap, rekruttering, jordvern, kulturlandskap, dyrevelferd og varierte driftsformer kan berre sikrast gjennom eit sterkt tollvern, effektiv produksjonsregulering og bønder som har sosiale vilkår og inntekt på line med andre!

Tor Jacob Solberg leder i NBS:

Det ble på høsten oppdagat haugevis med døde lomvi i Oslofjorden. Forskerne så på dette som en populasjonskollaps, mengden lomvi stupte. Det var mer mat av det som lomvien spiste enn noen gang, men allikevel viste det seg at lomvien hadde sultet i hel. Maten hadde forsvunnet dypere ned i sjøen, fordi sjøen var litt varmere en det som var normalt. Lomvien nådde ikke ned til maten, og derfor sultet de i hel.

Arne Bardalen frå NIBIO.

Noe av det samme skjedde året etter med korn, vi sto med treskerne våre og kunne se og ta på maten vår, men vi fikk ikke høstet kornet. Heldigvis kom godværet og vi fikk reddet kornet den gangen og.

Norsk jordbruk har vært i en sammenhengende krise i flere år nå. Det startet under Sylvi Listhaug som ville liberalisere hele det norske landbrukssystemet. Og i 2018 fikk vi ekstremtørken. På 5 år har vi hatt ekstrem nedbør, ekstrem tørke, pandemi og krig. Av alle disse hendelsene var pandemi noe av det som var mest sannsynlig som kunne skje ifølge «Direktoratet for samfunn og beredskap», allikevel var vi ikke forberedt. Ingen var heller ikke forberedt på angrepet på Ukraina. Det er sånn verden er, full av overraskelser. Og hvis vi som land skal ha integritet må vi kunne mate våre egne.

Vi spiser rundt samme bord, det er det det handler om, vi møtes og fordeler det vi har. Vi deler det på en broderlig og rettferdig måte. Det skal ikke sitte en på enden av bordet og være sjef på hvem som får hva, det skal fordeles rettferdig. Når et samfunn er i krise, er det de samfunnene som spiser rundt samme bord, som er de landene som klarer seg best. Så når man snakker om beredskap, handler det om forståelsen for felleskap og det å spise rundt samme bord. Vi trenger mer felleskap, og å øke måltidets verdi.

Vi som et av verdens rikeste land bruker kreftene og pengene våre på å sikre oss sjøl, uten og ta et solidarisk ansvar og produsere

vår egen mat. Dette så vi under pandemien når vi brukte råskapen vår til å hente ut munbind fra land som egentlig trengte dem like mye selv. Dette bygger ikke karakter, posisjon eller iallfall ikke beredskap. Det bygger ned den reelle beredskapen. Hvis vi skal se verden i øynene, så må vi faktisk ha ting på stell her hjemme.

Jeg ble sittende ved siden av noen fra Svensk Småbrukarlag i fjor på landsmøtet, og de visket litt stille «i Sverige har vi bare 50% sjølforsyning, og vi vet jammen ikke hva vi skal gjøre». De ble helt sjokkert når jeg fortalte at målet vårt var 50% sjølforsyning. Regjeringen må ta ansvar hvis vi mener alvor med norsk matproduksjon.

Vi skal bli flere bønder ikke færre!

Åpent møte:

Hvilken betydning har bonden for totalberedskapen? Vi inviterte sentrale og lokale eksperter, samt de politiske partiene til innlegg om emnet!

Spesialrådgiver Arne Bardalen i NIBIO for matsikkerhet, bærekraft, klima og miljø:

– Når vi i våre dager snakker om matsikkerhet, må vi løfte blikket. Hvordan skal vi ta vare på det norske matsystemet? Hvis vi skal få en bedre verden kommer vi ikke utenom at vi må ha et bedre matsystem. Maten må produseres på en måte som ikke ødelegger jorden.

Formålet med et matsystem er matsikkerhet. Matsikkerhet er grunnmuren for at samfunnet skal være stabilt og bærekraftig. Men globalt er det en sterk økende mat-usikkerhet.

60% av matenergien til det norske folk er import. Vi i Norden spiser på andre lands bekostning. Vi bruker andre folks landområder og andre lands vann. Det som skjer i andre land i forhold til matsikkerhet, kan vi ikke kontrollere, den usikkerheten importerer vi også. Den geopolitiske situasjonen blir mer ustabil. Mat og energi er sentrale våpen i denne kampen. Risikoanalyser og kriseberedskap i Norge får dessverre strykkarakter.

Klimakunnskapen blir mer omfattende og sterkere. Vi er på vei mot en ganske varm verden, havet vil bli varmere. Handling må til for å få til en levende verden.

Karbonlagring og fangst er umodne og kostbare teknologier, det som fungerer og som har fungert i ganske mange år er de naturbaserte løsningene som heter fotosyntesen. Karbonlagring i skog og jordsmonn og bruk av fotosyntesen for å ta opp karbon og bidra til å lagre karbon er viktig. Det betyr at riktig arealbruk er en viktig løsning for å oppnå 1 ½ grads- og 2 gradersmålet i klimapolitikken. Hvis vi ikke klarer å oppnå 1 ½ grads målet og beveger oss opp imot 2 grader, blir konsekvensene mye mer alvorlig enn det høres ut. Ifølge tusenvis av forskere er forskjellen på 1 ½ og 2 grader ganske så stor. Da blir det mye mer ekstremvær, tørke, flom og hetebølger som har ofte store konsekvenser for helse og matproduksjon.

Det er også slik at havøkosystemene påvirkes kraftig av temperaturøkninger.

Jord trenger mer oppmerksomhet, verdens jordsmonn forringes. 1/3 av verdens jordsmonn er forringet og utviklingen er mer negativ enn positiv, det er ikke bærekraftig bruk av arealer det er grunnen til jordforringelsen.

Genetisk mangfold går tapt. Tap av genetisk mangfold og arter er alvorlig for den globale matsikkerheten.

Kan vi lene oss på sjømat hvis det går dårlig med jorden? Den ville bestanden er ikke mye å lene seg på, den er overfisket. Fiskeforet i Norge er 92% importert og 80% vegetabilsk. Det fører til havforsuring, oksygenfrie havområder og marine hetebølger. Det fører til bestandsimmigrasjon. Når skreien flytter til Barentshavet, flytter ikke næringsgrunnlaget seg like fort, det går bra i begynnelsen, men når det er spist opp, er det ikke mer.

Kornproduksjonen i verden er konsentrert, i noen områder. Og det er en ganske liten del av dette som kommer på verdensmarkedet. Handel går bra hvis noen selger og logistikken fungerer, mens konflikt og klimasjokk er en

Ingrid Fiskå fra SV, Geir Pollestad landbruksminister, Arne Bardalen fra NIBIO, Bothild Norsletten fra Bondevennen og Tor Jakob, NBS.

farlig kombinasjon. Stabil, høy produksjon forutsetter resiliens (evnen til å tåle påkjenninger) i produksjonen og forsyningskjeder. 50% av all hvete går gjennom Suez og Gibraltar. Vi trenger en grundig risikoanalyse både på kort og lang sikt av det norske matsystemet.

Å ha et beredskapslager er viktig ved en plutselig og alvorlig svikt i matproduksjonen, det er en liten del av løsningen, når endringene er varige. Og hvor stort skal lageret være?

Jordbruket i Norge er ikke bærekraftig hvis vi ikke til enhver tid tar hensyn til matsikkerheten. Diskusjonen har hittil dreid seg mye om klimagasser og hvor mye rødt kjøtt vi skal spise. Men det kan vi ikke holde på med i lengden, det er viktig nok, men det er ikke det det dreier seg om. Vi må forstå hva som er bærekraftig jordbruk på norsk. Bærekraftig produksjon i Norge betyr å gjøre det beste ut av våre forutsetninger og våre ressurser.

FAO har definert bærekraftig matsystemer, «et bærekraftig matsystem gir matsikkerhet og ernæring for alle på en slik måte at det økonomiske, sosiale og miljømessige grunnlaget for matsikkerhet og ernæring for fremtidige generasjoner er ikke blir svekket».

Et bærekraftig matsystem må det være lønnsomt for alle aktørene i mat verdi kjedene. Det holder ikke at noen mellom produsent og forbruker opplever lønnsomhet, hvis de andre ikke gjør det. Matsystemet har mange fordeler for samfunnet. Det er derfor vi har målt økt bruk av ressurser og landbruk i heler landet, fordi det har fordeler for samfunnet som går langt utover det å skaffe mat til befolkningen. Alt du gjør skal må være slik at det enten har positiv eller nøytral innvirkning på miljøet, for da er det i tråd med bærekraftsprinsippene.

Norsk landbruk har krevende forhold. Vi driver på jordbruk opp mot grensen av hva som går an. Vi har færre alternativer enn andre land, men vi har fått det til allikevel, fordi vi har kunnskap og samlet kunnskap fra generasjon til generasjon. Samt at vi har fylt på med forskning og ny teknologi. Vi kan også komplimentere og kan spe på med fisk og utvide det blågrønne samarbeidet, mer enn de kan i andre land.

Hvor kan vi produsere maten i Norge? Norge er bløtt, bratt og kaldt, og det er det som legger premissene for norsk jordbruk. Vi har jord som er bra, men temperaturen er begrensende. Det betyr gras og grasdyrking. Vi vet vi kan dyrke mer frukt og grønnsaker, vi

Solveig Ege Tengesdal fra KrF, Jan Inge Selvik, INP og Ole Ronny Koldal, Rødt.

har arealer og vi har klima og vilje til å dyrke om markedet hadde vært der. Men det er husdyra som er motoren i distrikts jordbruket i Norge og 75% av inntekten i jordbruket kommer fra husdyrhold, og en stor del av dette fra kua og drøvtyggere. Husdyrene er fundamentet for arealbruk, matproduksjon verdiskaping, bosetting og kulturverdi. Bærekraft i landbruket må bygge på stedsspesifikke løsninger og helhetlig forståelse.

Vi har fått til mye bra i norsk jordbruk. Vi har økt ytelsene, produktiviteten sparer areal og gjødsel. Vi har redusert innsatsfaktorene, og vi har redusert noen av de negative miljøeffektene.

Norsk jordbruk har mange fortrinn. Vi har gode systemer som styrer (jordbruksavtalen), godt samspill mellom forskning, forvaltning og næringsutøvere. Vi har også god jordhelse, lite jordforringelse, vi tar i bruk teknologi og er innovasjonsorientert. Vi har nok vann, eng og utmark og biologisk mangfold. Norsk jordbruk er utsatt, men vi er robuste i forhold til klimaendringer. Vi er et av de landene som har størst forutsetning til å håndtere klimaendringer. Et av våre viktigste og unike fortrinn er hvor lite antibiotika vi bruker i dyreproduksjonen.

Bærekraft betyr helhet, balansere motstridende hensyn og verdier. God styring, godt miljø, stabil økonomi og god velferd.

Man vil ta bærekraft inn i de nye nordiske kostholdsrådene, men det blir tatt inn med et litt smalt perspektiv, ikke en helhet. De har sagt de skal integrere miljømessig bærekraft, men tar ikke med sosial- og økonomisk bærekraft. Dersom disse ikke er med, risikerer

man å forfølge en del av bærekraftsmålene og gjennom det å gjøre alvorlig skade på de to andre. Nordisk ministerråd har en fin visjon om at vi skal bli verdens mest bærekraftige og mest integrerte region frem mot 2030. Samarbeidet i nordisk Ministerråd skal tjene dette formålet, og de nye kostholdsrådene med integrasjon av bærekraft, skal være det mest autoritative rammeverket for integrering av kostholdsråd i de nordiske og baltiske landene i mat og helsepolitikk. Dette er alvorlige saker. Man markedsfører dette internasjonalt med at dette er noe av det mest fremragende arbeidet med ernæringsanbefalinger og bærekraft, det mest autoritative rammeverket, også så sa nordisk Ministerråd miljømessig bærekraft det var det som var mandatet til komiteen. De har nå begynt å bevege seg, muligens fordi noen har vært veldig skarpe i kritikken, det er nå skrevet noe om det som går på sosioøkonomiske dimensjoner. Dette er kjempealvorlig, for når man bare ser på den miljømessige delen, ser man kun på de negative miljøkonsekvensene, man ser ikke på helheten og får ikke med seg de positive effektene med landbruk, husdyr og bruk av arealer.

Har vi nok jordbruksareal i Norge? Hvor lite er nok? Vi blir flere folk, og må da produsere mer mat, om vi skal opprettholde sjølforsyningen

HELLELAND BIL OG LANDBRUK AS

Sirdalsveien 42, 4376 Helleland - Tlf. 51 46 60 40 - Mail: arne@hellelandbil.no

HCP

M=CA

HCP
Ringen

MULTI ONE

DEUTZ FAHR ISEKI KRONE Zetor

alö

PALMS

Lilleshøtt
Kjetting

Kellfri

RustProff

STIGA

ÅPENT: MANDAG – FREDAG KL. 08.00-16.00

www.hellelandbil.no www.hcpetersen.no www.hcpringen.no

og vi øke den. Vi må ha 50% mer mat innen 2050. Et dekar er ikke et dekar, når vi bygger ned et dekar av den beste matjorden vår, og må erstattes av flere dekar, for å oppnå samme produksjon der kvaliteten på jorden er dårligere.

Reserven av dyrkbar jord er mindre enn vi trodde. En langsiktig jordvernpolitikk bør ha mål for omdisponering av dyrkbar jord. I det lange perspektivet er den nesten like mye verdt som den som er dyrket i dag. Ved nydyrking er det mest skog, den mest produktive skogen, myr åpen fastmark og innmark. Avskoging kan vi ikke drive med på denne måten lenger. Bærekraftig arealbruk, beskytte arealene og jordhelsen, ta i bruk arealer som er gått ut av drift og dyrke dem opp. Skal vi produsere mat eller skal vi bruke den til å bygge på?

«Ingen bærekraft uten matsikkerhet, ingen matsikkerhet uten jordvern». Jorda må brukes der den er. Jord i god tilstand bidrar til å oppfylle 13 av 17 av FN's bærekraftsmål. Vi må beskytte jordressursene i alle land!

Bothild Nordsletten, redaktør i Bondevennen:

Totalberedskap er et vidt omfavnende begrep, et ord, et konsept og en nødvendighet jeg er veldig opptatt av. Jeg har hatt en oppvekst og en karriere i tidligere Sovjetunionen, og som student og senere diplomat i Ukraina. I Ukraina hadde de «sultedøden» på 30 tallet, og den er fremdeles høgst levende og kommer til uttrykk i masse minnesmerker rundt om i byene og er et tema som blir omtalt ofte. Og som i Irland når potetavlingen slo feil, er det nå også vanlig med flere potetsorter på bordet i Ukraina. Det er mye mat på bordet. En måte å kompensere for de millionene som sultet, et budskap om at her er du trygg, her er det nok. Selv etter «sultedøden» i Ukraina og mer matsikkerhet med Sovjet etter uavhengighet-

Avtroppende Fylkeslandbruksdirektør, Geir Skadberg vert takka for framifrå innsats av Torbjørn.

en i 1991, har det vært perioder med mangel i Ukraina. Ikke nødvendigvis på mat, men på basisvarer og tjenester. Særlig på 90-tallet rett etter uavhengigheten var det en tøff periode i Ukraina. Da Sovjetunionen kollapset var inflasjonen svært høy og korrupsjonen økende. Konsekvensen av dette var mye blod og vold i gatene. Pga. denne oppveksten kan jeg spotte en ukrainer på avstand, iallfall en østeuropeer, på måten de bruker blikket sitt på. De ser. Ukrainere i dag bærer med seg en historisk bevissthet, kan ikke ta vår overflod i helt forgitt.

Erfaringer i postsovjetske land har lært meg at et samfunn der brød ikke er selvsagt, er et samfunn der limet er tynnslitt, der tilliten har harde kår. Mangel på tillitt mellom folk, mellom folk og stat og stat og institusjoner er ikke noe samfunn.

Senere i 2009 når jeg var diplomat ved ambassaden i Kiev, og var på vei tilbake til kontoret etter lunsj, kom det plutselig ut av det et blå drønn av et enormt Antonov fly. Jeg stokk og stivnet i kroppen og folk rundt mumlet at russerne angriper.

I 2014 angrep Russland og okkuperte Krim og i februar i fjor gikk de til angrep på resten av Ukraina og her er vi. Det er tilliten og limet

i Ukraina som gjør at jeg er ganske sikker på at de kommer til å seire. Poenget mitt er at dette skjer og «sultedøden» skjedd. Alle denne volden som nå skjer, all usikkerheten og alle konsekvensene for verdens matproduksjon, det skjer i en av verdens viktigste og mest fruktbare jordbruksnasjoner. Det skulle ikke skje, etter andre verdenskrig at et europeisk land angrep et annet, men det skjedde. Og når det skjer må vi som har dulla oss inn i denne globaliseringen som til synelatende søvndyssende «just in time» pålitelighet når det gjelder leveranser, med sukkererter leveranser i desember og kål og B-vitaminer som dyrene er helt avhengig av, som frem til pandemien bare var produsert i Kina. Her har vi et stort problem. Når ting faktisk skjer og rokker med de systemene som vi har satt vår tillitt til, må vi våkne og spør oss selv om vi ikke må tenke litt mer beredskap. Og se i lyset at de dokumentene vi har for sikkerhet og beredskap i Norge, er modne for revisjon.

Det er masse som er galt i Ukraina i dag og det var masse som var galt før krigen 24. februar i 2022. Zelenskyj, som nå med rette er en stor helt, var på vei ut og ikke populær. Når krigen kom, førte det folket sammen. Når Ukraina står sammen, både militært og støtten til hverandre i samfunnet, vil de vinne fram. Beredskapen og den store folkelige mobiliseringen skyldes ikke at staten hadde perfekt system for kontrollberedskap, men at fordi ukrainerne aldri rakk og bli så mette som oss. Etter at landet ble uavhengig, har de ikke rukket og ta særlig mye i livet eller samfunnet for gitt. Ikke politisk stabilitet, ikke velferdstjenester og helse. Min venn i Ukraina måtte betale kirurgen for sengetøy, bestikk og mat for at faren skulle bli skikkelig behandlet på sykehuset. Dette er helt vanlig. De har ikke trygghet, freden eller fremtiden kan de ikke ta for gitt. Men, veldig mange ukrainerne vet hvor kornet, kålen og solsikkene kommer fra. Veldig mange vet også hvordan man dyrker det. Mange har en liten hageflekk som de dyrker på, og enda flere vet hvordan de skal

foredle maten for å ta vare på den. De vet og at å dyrke og dele og med hverandre, opparbeide tillit, samhold og beredskap. Det er kultur og sivilisasjon og det er samfunn. Det er en fin ting til. Ukrainerne vet hvem de er, og krigen har nok bidratt til det. De vet hvor de kommer fra, og de vet hvor hjemme er.

Jeg tror ofte at en følelse av å høre til ofte ligger i bunn i det ansvaret en tar når du engasjerer deg ut over ditt eget privatliv. Hvordan styrker vi da totalberedskapen i et enn så lenge mettet Norge? I den grad jeg evner og svare på dette skal jeg holde meg til en liten del av totalberedskapen og det er jordbruket. Vi må ha et sterkere tollvern og klok jordbrukspolitikk årene har ¾ gardsbruk lagt ned driften. Det er i underkant av 37.000 bønder igjen til å fø befolkningen og tallene synker. Matproduksjonen blir mer sårbar.

I noen regioner begynner det nå å bli ganske få og langt mellom brukene. Jeg synes dette er en skummel utvikling, vi går glipp av verdiskaping, spredd busetting, landskapsskjøtsel, det er skummelt av sikkerhetspolitiske grunner, kanskje ikke så akutt akkurat i dag, men om vi tenker oss at f.eks. Finnmark ble totalt uvirksom så vil de også bli et lettere bytte i et eventuelt angrep fra øst. Det er skummelt med tanke på den kompetansen og kunnskapen man mister ved at så mange avviker. Historien, språket og kulturen som forsvinner. Hvor er vi hjemme da? Hvor kjenner vi ansvaret da? Det er også skummelt med alt det som blir værende igjen hos de som holder stand. Det er ensomme bønder, slitne bønder, demotiverte bønder og en mer sårbar matproduksjon. Og alt dette blir enda mer skummelt når jeg ser på alle de som tar vår tids velstand så inderlig forgitt, som forbruker, bygger og reiser som om de er den siste generasjonen i historien. Og når mange av politikerne våre tror at fotosyntesen er noe som skjedde i naturfag boken.

Langt på vei begynner samfunnet i hjemmet, i krinsen, i dugnadsarbeidet, i kjøring til og fra fotball, på arbeidsplassen og på den

Bothild Nordsletten, redaktør i Bondevennen.

økonomien vi velger å holde oss med, og vi er veldig glade i lokaløkonomien vår. På Bryne er lokaløkonomien så godt som ensbetydende med bedrifter som Risa, DSN og Aarbakke. Disse trenger ikke egen kommunikasjonsavdeling, de har Jærbladet som lager den ene saken etter den andre. Og så har vi eiendomsutviklere som er lokale helter her i matfatet. Det er veldig bra, og det ligger en ikke ubetydelig beredskap i den teknisk, mekaniske og praktiske kompetansen som disse bedriftene og mange andre på Jæren besitter. Skulle vi styrket totalberedskapen vår nedenfra og opp, så burde lokale medier så vel som beslutningstakere, vært tilsvarende glade i lokale bønder og jordbruket, som de er i disse andre bedriftene. Og da snakker jeg ikke om den skingrende hyllesten til den Norske bonden, ei

heller om den rørende kjærligheten til maten som vi har her i Rogaland, for det stikker ikke så dypt. Jeg mener stikk motsatt at det å være lov å fremme den ekstremt komplekse næringen som jordbruket er, stille kritiske spørsmål i alle retninger og se næringen både lokalt og nasjonalt i den store sammenhengen. Konkret eksempel: «Make Øksnevad great again». Hvordan skal vi lage mat når det er stadig færre bønder og stadig økende befolkning. Hvordan skal vi øke sjølbergingsgraden til 50% og hvordan skal vi øke den uten å øke klimagassutslippet? Her trenger media og beslutningstakere hjelp fra dere. Hvor er dere hen? Det kan godt være dere er synlige innad, men jeg ser ikke mye til dere i det store bildet. Rogaland bondelag er heller ikke så frempå at det ikke er plass til dere. Begynn å synes.

Ingrid Fiskå, stortingsrepresentant for SV: Selvrespekt, at vi har respekt for oss selv og det vi får til selv. At vi har troen på det vi får til i dag. Strømstøtte er ikke det vi trenger, vi trenger demokratisk kontroll på prisen og bruken i Norge. Vi har fått noen kraftige vekkere de siste årene både med krig og pandemi. Dette har vist oss at matsystemene våre ikke er usårbare. Men en vekker er ikke nok, vå må ha tiltak. Vi er på ballen med en opptrappingsplan, vi skal være som en klegg på regjeringen for å få den opptrappingsplanen så raskt som mulig. Vi må trygge og styrke, men også endre matsystemene. Geografisk spredd land, vi har god jordhelse, lite bruk av medisin, det er bra. Vi trenger bønder til å drive dette, vi trenger flere bønder.

Ole Ronny – Rødt i Sandnes kommune: Erfaring fra Sandes kommune, versting på nedbygging av jordbruk. Kun meg og en fra KRF i kommunestyret som stemte nei på nedbygging av matjord. Et av de viktigste spørsmålet for å opprettholde jordbruket. Jordbruksoppkjøret – bøndene må få mer, de får fortsatt ikke mer. Du får ikke nye bønder til å etablere seg, når de ikke får betalt. Flere bønder er viktig for beredskapen. Rødt ønsker ikke en situasjon der det blir for mye industrielt jordbruk, det er ikke bra for dyrevelferden og jordvernet.

Geir Pollestad, Landbruksminister for SP (leiar av næringskomiteén på møtetidspunktet):

Noe av det alle viktigste er at bøndene er godt organiserte, enten den ene eller den andre organisasjonen. Vi har oppnådd ganske mange ting opp igjennom tidene. Men en blir ikke tom for utfordringer. Helt avgjørende for mat, bønder og beredskap er virkelighetsforståelse. Regjeringen i 2017 laget en beredskapsplan, og i denne ble ikke verken krig eller pandemi tatt med i beregningen. Det kommer en totalberedskaps kommisjon, vi må plassere landbruket inn i den som den viktige delen den er. Har ikke en dato på opptrappingsplan,

men det skal bygge på Gryttenrapporten. I Hurdalsplattformen står det at både inntekten og selvforsyningen skal opp.

Det er viktig å ha en regjering som forstår seg på landbruk. Det var viktig å si nei til tollfri toll på korn fra Ukraina.

Rovdyrpolitikken har fått et lavere konfliktnivå, vi er fornøyde med å få kuttet støtten til NOAH. Økt satsing på beredskap kommer til å være viktig i tiden fremover, matberedskap er en av de viktigste tingene.

Jan Inge Selvik fra partiet INP:

Hvor viktig bonden er for totalberedskapen, er jo et litt ledende spørsmål. Men svaret er lett. Bonden er ikke bare viktig for beredskapen, men er kanskje hele beredskapen. Forsvar av landet vårt, kan ikke utelukkende forsvares militært.

Matproduksjonen må trygges her hjemme. Matproduksjon i landet handler om trygghet i et større perspektiv. Totalberedskapen skal handle om trygghet, og bøndene har en sentral rolle her.

Debatten

Bjørn Tore Birkeland: – Det er viktig for oss å ha fokus på jordvern ved utbygging av E39.

Nils Melbø: – Direktoratet for beredskap og sikkerhet har ikke nevnt hva som er det viktigste for å produsere mat. Det er diesel. Hvordan står det til med diesel beredskapen i Norge. Vi produsere olje, men vi kan ikke ha råolje på traktoren. Vi produsere 20% av dieselen og 25% av bensinen vi bruker i Norge. Vi har beredskap på 25 døgn. Det er veldig dårlig stilt med bøndene, før var det vanlig at bøndene hadde dieseltank. Det er det veldig få som har nå. Vi kan løse Co2 regnskapet i jordbruket veldig lett, fordi Co2 fangst i jord- og skogbruk ikke regnes med. Vi må få et system som tar med hele kretsløpet i regnestykket, både de negative og positive delene. Ikke sånn som nå at det bare er det negative som blir tatt med.

Her takkar Stig, Eldar for årsmøtestyringa.

Svein Narve Veshovda: – Beredskap og matproduksjon, her har vi har glemt, hva som skal til for at bonden vil være til på plassen for å være bonde. Samfunnet rundt, som skole, helse og omsorg er avgjørende. Det forsvinner mer og mer fra der bonden skal være. Dette er en viktig faktor.

Kraftfor på drøvtyggere spesielt på sau, tåler ikke dagens lys, litt det samme på melk og kjøttproduksjon. Det tar lang tid å få til en besetting som gjør det godt bare på gras. Det er en tanke i forhold til beredskapen også, at vi klarer å produsere på de ressursene vi allerede har. Altså gras.

Stig A. Helgesen: – Jeg er veldig skuffet over at de politiske partiene prioriterer å komme å snakke, men så går de uten å delta i debatten. Vi må i framtiden, invitere dem med en forutsetning om at de er her under debatten også. Ellers vil vi ikke ha dem på besøk.

I Sveits er du pålagt å ha gardstank med beredskapslager.

Trond Håland: – Første gang jeg er på et årsmøte i bonde- og småbrukarlaget. Det er en helhet og det er det som er viktig for meg. Jordvern er et tema som har engasjert meg i mange år. Blir provosert når noen sier fylket skulle hatt en jordvernspris. Det er for mye nedbygging av jord, selv om man har en jordvernsstrategi/plan. Utfordringen er at vi har ulik forståelse med myndighetene, utmark skal vernes, men ikkje dyrka mark.

Torbjørn Norland: – Forståelsen for det lave inntektsnivået mangler. Vi må bidra til å illustrere de utfordringene vi har. Innmarksbeiter borte på Østlandet betyr ikke noe særlig førmessing. Men her er innmarksbeite like produktivt som fylldyrka mark på Østlandet.

Det er satt av 66 millioner kroner til biokull i Rogaland. Har de god nok plan på hvordan disse pengene skal brukes? Biokull har forskjellig skala på brennverdi, man omtaler biokull i kilo ikke i volum, jo lettere den er, jo høyere verdi har den. Vi må jobbe for at det ikke blir betalt godt for det dårligste biokullet, og at de med god kvalitet ikke blir underbetalt bare fordi de er lette.

Skal vi heve inntekten i landbruket er det størst rom innenfor grønn boks i WTO systemet. Biokull ligger under denne med karbonlagring. Fylket jobber videre med dette, og det burde vært inni kravdokumentet til jordbruksforhandlingene.

Tor Jacob Solberg: – God møtekultur, er det som kommer til å vinne saken på ny, og det er det på dette møtet, og det er veldig bra. God takhøyde.

Ove Helge Ommedal: – Kvoteleie, vil fortsatt ha den muligheten, å kunne leie vekk kvoten, om det er noe med helsen, uten å måtte selge den.

Stig A. Helgesen: – Temaet totalberedskap ble valg for vi følte det var mest tidsaktuelt. Vi føler vi har fått bekreftet det vi trodde, at vi er en viktig del av beredskapen.

Geir Skadberg: – Framtidsutsikter i landbruket i Rogaland. Den største feilen en kan gjøre er å ta bonden forgitt. Vår viktigste plante er graset. Det er viktig for oss i Rogaland at vi greier å ta vare på beitene. Rogaland er et husdyrfylke. Vi har 10 % av dyrka jord i Norge, 20 % av grovforbaserte- og 30 % kraftforbaserte av husdyrproduksjon i landet. Vi er et kompakt fylke. Det er mye penger, høg aktivitet og stramt arbeidsmarked i fylket, som

Svein Narve Veshovda og Nils Melbøe.

Tore Jacob i aksjon.

Stig Helgesen takkar Kjell Helland.

også vil påvirke Rogalandsbonden.

Det er viktig at all jord holdes i produksjon, skal vi drive jorden, så må vi ha en bonde. Noen bruk kan være store, andre plasser er det vanskeligere. Antall melkeprodusenter i Rogaland er halvert de siste 15 årene. Av kommunene i Rogaland er det bare Utsira som ikke har melk i dag.

Mye følelser i jordbruket, folk selger ikke gardene og jorda. Derfor går leieprosenten opp. Plikten er mindre enn før, vi er privilegert og har meieri og slakteri. Det er positivt. I et hvert fylke er det et landbrukspartnerskap og 70 % av investeringsmidlene skal gå til distriktene i Rogaland.

Bønder er rasjonelle mennesker, partnerskapet har spurt 4 000 bønder i Rogaland om hva de tror om driften på garden om 15 år. 40% av bøndene har svart. 20% svarer at det ikke er drift på garden om 15 år. 1/5 er borte om 15 år. Dette betyr 1 foretak pr. uke de neste 15 årene. 44% i Sandnes på melk vil avslutte innen 15 år

Jeg har laget et ark for hver kommune og sendt til samtlige ordførere for å bevisstgjøre kommunene. Investeringsbehovet og tilgang på investeringsmidler er to faktorer som spiller inn på hvorfor melkebøndene vil avslutte driften. Viktig at melken er der den er, slik at det ikke blir overproduksjon f.eks. på sau.

Sauebøndene svarer også at det er stort investeringsbehov og mangel på dette er en grunn til å slutte.

Grisen har mye verdiskapning, spesielt for industrien.

Rogaland er et fremtidig jordbruksfylke, ikke bare dagens jordbruksfylke.

Det er en strukturendring, det blir færre bruk, da må det bli større bruk for å opprettholde produksjonen. Det er også sentralisering, spesielt på melk, det prøver vi å motarbeide.

Færre bruk betyr at jord må drives av andre. Kommunene får en større utfordring med arealpolitikken. Situasjonen for griseføsene i Rogaland er at mange er for gamle, vi er ved et skille der. Driveplikt, skal alt bare gro igjen?

Rogaland er et kraftforfylke i nesten alle produksjoner. Vi trenger en politikk, som større deler av Stortinget står bak.

Det var også en liten diskusjon rundt temaet. Nils fikk takket Geir Skadberg for innsatsen for jordbruket, han går av med pensjon til sommeren 2023. Hilsningstaler fra Sau og Geit og Nei til EU. Begge takket for godt samarbeid. Til slutt gikk fylkessekretær Vivian Huglen gjennom Gjensidigeavtalen.

Søndag 12. mars

Eldar hadde opprop, alle utsendingene var til stede.

Tor Jacob Solberg, Landbrukspolitikk:

Norsk mat i et evighetsperspektiv er et sterkt budskap. Gården og jorda må være i bedre stand enn når vi overtok den når vi gir den fra oss.

Vi skal inn i en tid som er helt avgjørende. Vi må ta vare på bonden.

Mange av våre verdier krasjer med samfunnet. Det er bare de eldste bøndene som ser de store linjene. Andre bedrifter tenker kanskje 10 år frem i tid, mens bonden tenker ofte en generasjon frem. Det at man mangler noe er

en stor positiv drivkraft, at vi mangler noe i landbruket kan snus til en positiv kraft. Vi må ha et system som er rettferdig for bonden.

Det er ikke et enmannsshow å være bonde, det er en familie. Vi har ikke et landbruk i hele landet, vi har rester av et landbruk.

Tor Jakob snakket også litt om sin egen oppvekst og hvordan han startet garden sin med så godt som null kroner på konto. Han snakket også om hvordan Bondeopprøret ble startet.

Årsmotesaker:

Godkjenning av innkalling – godkjent. Valg av to til å signere møtebok: Trond Håland og Ove Helge Ommedal. Nils gikk gjennom årsmeldingen. Flott årsmelding, godt jobbet – godkjent.

I 50 år har vi drevet rørhandel på Vigrestad

- Drensrør
- Avløpsrør
- Trekkerør
- Kummer/
kumløsninger
- Vannledning/
koplinger
- Platon
- Isodren
- Drensrør
med filter
- Fiberduk
- ... og mye mer...

Kjent for
lave priser og
hurtig levering!

**Vi har lang erfaring
innen landbruks-
drenering og
alternative løsninger
innen VA til landbruket
og entreprenører.**

**Kom gjerne innom vårt kontor
på Årsland for å se vårt store utvalg!**

**MORTEN
AARSLAND & CO**
RØRHANDEL
4362 Vigrestad

Kontakt oss
på 51 43 75 06
eller se vår
hjemmeside
drens.no

Torbjørn Norland holder innlegg om biokull.

Regnskap:

Vivian gikk gjennom regnskapet – det ble godkjent med kommentar om at det må bedres med billag til neste år. Regnskapet ble tatt opp til votering og godkjent

Budsjett og Arbeidsplan 2023:

Stig gikk gjennom budsjett og Arbeidsplan for 2023/2024. Arbeidsplan godkjent.

Forslag fra Svein Narve om å støtte saken om gjerdeplikt langs jernbanen, Sørlandsbanen med 15 000 kroner – vedtatt av årsmøte.

Valg 2023:

Leder: Stig A. Helgesen, Tysvær og Bokn BS Gjenvalgt for 1 år.

Nestleder: Torbjørn Norland, Strand og Forsand BS ikke på valg.

Styremedlem: Kjell Helland, Strand og Forsand BS ikke gjenvalg.

Svein Erik Ørslund, Egersund BS Forslag for 2 år.

Eldar Kylesø Melbøe, Sandnes og Jæren Gjenvalgt for 2 år.

Sophie Eckhoff Gjermestad, Egersund BS

Gjenvalgt for 2 år.

Alf Olav Erevik, Strand og Forsand BS ikke på valg.

Leif Rune Sundfør, Tysvær og Bokn ikke på valg.

Vara: 1. Annelin Rygg Ersland, Randaberg valgt for 1 år.

2. Geir Aksdal, Tysvær og Bokn gjenvalgt for 1 år.

3. Janne Katrine Schelbred, Strand og Forsand ikke gjenvalg.

Rasmus A. Stokkeland, Hjelmeland valgt 1 år.

Revisor: Solveig Horve, Sandnes og Jæren BS gjenvalgt 1 år.

Jan Sigve Schelbred, Stand og Forsand BS gjenvalgt 1 år.

Valgnemnd for 2023:

Leder: Tom Ove Øksnevad (leder) 1 år.

Trond Norland 2 år.

Trond Håland 3 år.

Stig avsluttet årsmøtet og takket av Kjell Helland og Janne Katrine Schelbred for innsatsen de har hatt i styret.

VI RELANSERER

Potetutsyr for familiebruket

5150 Halvautomatisk potetsetter

43.000,-
eks mva

6150 Potetoptaker

62.000,-
eks mva

For familiebruket

Maskinene som nå lanseres er den halvautomatiske potetsetteren med hyppeskjær og belteopptakeren som skånsomt legger potetene oppå jorda. Dette er maskiner som passer til mindre gårdsbruk. Potetsetteren er bygd slik at den slipper poteten ned på jorda uten hard håndtering, noe som tillater bruk av forgrodde settepoteter. Dette gir igjen muligheten til en tidligere innhøsting. Det vil også være reservedeler tilgjengelig.

BEGRENSET ANTALL I 2024!

Send din bestilling nå, til:

Arild Høien - Salssjef Underhaug
E-post: arild@underhaug.no Tlf.: 966 83 000

www.underhaug.no

Uttaler

Jarlsbergosten skal produseres på norsk melk i Norge!

Produksjonen av Jarlsbergost må flagges hjem. Rogaland Bonde- og Småbrukarlag fryktet at utflagging av TINE sin Jarlsbergostproduksjon skulle føre til kostnader for norske melkeprodusenter. Vi advarte derfor mot at det bondeide Tine skulle etablere slik produksjon i Irland. Dessverre viser det seg nå at vår frykt var velbegrunnet. Norske melkeprodusenter ligger an til å tape flere hundre millioner på denne satsingen.

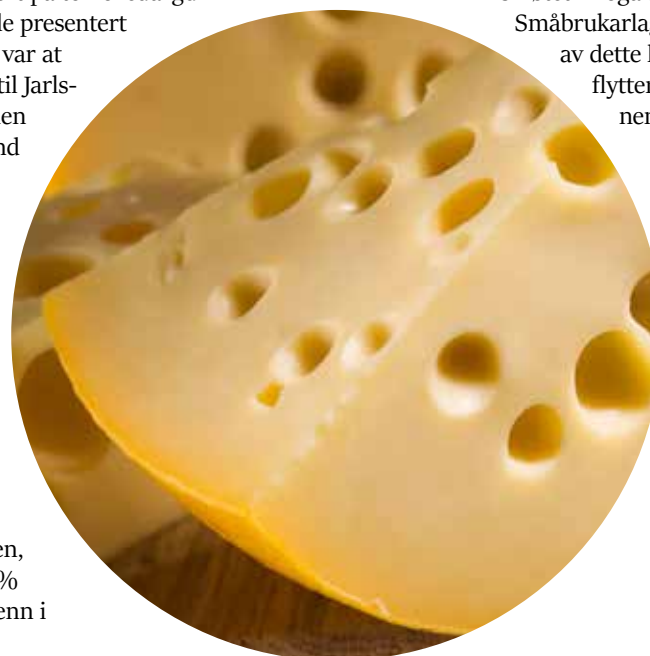
Vedtaket om å etablere produksjon av Jarlsbergost var basert på to hovedargument, slik det ble presentert for oss. Det ene var at prisen på melk til Jarlsbergproduksjonen var lavere i Irland enn i Norge. Det andre var bortfall av eksportsubsidier som en fryktet ville føre til høyere pris og salgssvikt i eksportmarkedene. Situasjonen nå er at melkeprisen, til bonde, er 40% høyere i Irland enn i Norge.

I tillegg kan erfaringer fra Sveitsiske osteprodusenter tyde på at frykten for salgssvikt pga høyere pris er overvurdert. Og, dersom en skulle oppleve salgssvikt så burde den osten som tross alt vil bli solgt være produsert på norsk melk og således bidra til verdiskaping og sysselsetting i Norge.

Situasjonen for norske melkeprodusenter er at prisen på melka går ned i tillegg til at en i 2023 kun får produsere 95% av tilgjengelig kvote!

Årsmøtet i Rogaland Bonde- og Småbrukarlag vil på bakgrunn av dette kreve at TINE flytter hjem produksjonen av Jarlsbergost. Jarlsbergosten skal produseres på norsk melk i Norge!

Årsmøtet
Rogaland
Bonde- og
Småbrukar-
lag
ved Torbjørn
Norland

Har du utfordring i produksjon, søker kunnskap og inspirasjon?

Kompetansenettverket for lokalmat SØR kan hjelpe!

- ✓ Levert kompetanse til lokalmat- og drikkenæringa i over 20 år.
- ✓ Tilbyr hjelp med råvare- og foredlingskunnskap, merkevarebygging og lønnsomhet.

Våre tjenester har bidratt til økt lokal verdiskaping av mat og drikke, økt mangfold, kvalitet og mattrygghet, større verdier til primærleddet og levende matkultur.

Vi tilbyr:

- ✓ Gratis veiledning til å løse konkrete matfaglige utfordringer
- ✓ Kurs, webinarer, bransjenettverk, fagdager
- ✓ Les mer om våre tilbud på <https://mathåndverk.no>

Ta kontakt enten du er i oppstartfasen eller etablert produsent.

Med hjerte for lokalmat!

Uttaler

Jordbruksforhandlinger utan rett/nytt talgrunnlag?

Norske bønder har opplevd at dei i stadig mindre grad kjenner seg att i dei tala som vert lagt fram for å beskriva den økonomiske situasjonen i næringa. Når dette talmaterialet også vert lagt til grunn for jordbruksforhandlingane vert tilliten til systemet og resultatet svært låg. Gradvis har me fått bekrefte at norske bønder har hatt rett og både Storting og regjering har sett behovet for å få på plass eit rett talgrunnlag for næringa. Det vart sett ned eit utval for å gå gjennom tala, det såkalla Gryttenutvalet. Dei kom med si innstilling i fjor haust og me håpa då at me, i alle fall delvis, kunne basera jordbruksforhandlingane på eit tryggare grunnlag. Det synt seg at så ikkje var tilfelle og at også dette året skulle framtida for norsk landbruk vedtas med feil talgrunnlag.

Hausten nærmar seg og me som organis-

asjon skal begynna arbeidet med å førebu våre krav og innspel til jordbruksforhandlingane 2024. Samtidig ser me at landbruksminister og regjering enno ikkje kan lova at forhandlingane til våren kan baserast på rette tal.

Dersom me på nytt må forhandla på feil talgrunnlag meiner me at det vil undergrava norske bønder sin forhandlingsrett og at det er å halda norske bønder for narr! Heile systemet, som både vår organisasjon, bondelaget og staten bruker mykje tid på, vil nærma seg ein parodi. Me vil derfor be styret om at ein kontaktar Norges Bondelag for undersøka om det er grunnlag for eit felles skriv til staten om at det er uaktuelt for landbruket å gå inn i ordinære forhandlingar utan at desse er basert på eit rett talgrunnlag.

Stig A Helgesen, Leif Grutle, Frank Valø, Bernt Skarstad og Hanne Bjerkvik

Hurdalsplattforma er avlyst!

Pinglete tilbud frå staten. Rogaland Bonde og Småbrukarlag er skuffa og sjokkert over Statens tilbud til landbruket på 3,3 mrd.

Jordbruket i Norge er inne i ei djup krise. Inntektene strekk ikkje til og enkelte må i banken å låna pengar for å halda drifta gåande. Det vert meldt om full stopp i bygging av nye driftsbygningar. Snittalderen på norske bønder er over 55 år og unge folk vegrar seg for å gå inn i ei næring med, stort ansvar, lite fritid, dårlege sosiale ordningar og ei snittinntekt på 212 000 kroner per årsverk. Samtidig ser vi at mange bønder sikrar framtida si ved å planlegga ein «nødutgang».

Dette inneber at på mange bruk er det planar for korleis ein kan forlata næringa utan å gå personleg konkurs.

Staten sitt tilbud er prega av at regjeringa ikkje evnar å forstå alvoret i den økonomiske situasjonen som norsk matproduksjon er i. Målsettingane i Hurdalsplattforma var gode og i samsvar med vedtak gjort i Stortinget.

Rogaland Bonde- og Småbrukarlag kan ikkje tolka staten sitt tilbud på annan måte enn at regjeringa har avlyst målsettingane for jordbruket som var ein del av Hurdalsplattforma!

UNGE PENSJONISTER:
Stig Arild Helgesen og
Ingvild Sønstabø ønsker
velkommen til sin nye
kårbolig ved Skjolda-
straumen i Rogaland.
Foto: Tun Byrå

Enkelt å bygge kårbolig med Älvsbyhus

– Det er nesten utrolig at det kan gå an å bygge hus med så få bekymringer. Älvsbyhus har loset oss trygt gjennom prosessen fra planlegging til ferdig hus.

Tekst, foto og produksjon: Tun Byrå | www.tunbyra.no | byra@tunmedia.no

Stig Arild Helgesen og Ingvild Sønstabø flyttet inn i sin splitter nye kårbolig på sensommeren i 2023. Husmodellen de valgte heter Lasse, et trivelig hus som egner seg godt til formålet.

– Vi var klare for å nedskalere, etter å ha bodd i hovedhuset på gården i mange år. Som pensjonister ønsket vi oss et mindre og lettstelt hus, uten stort vedlikeholdsbehov. Det er deilig å ha alt på ett plan, sier Stig.

Bruksarealet i boligen er på 63 kvadratmeter, men kan utvides til 96 ved å innrede loftet. Der har Stig og Ingvild planer om å lage to gjesterom og et lite toalett.

– Huset føles som en passe stor leilighet,

men har likevel fordelene med å bo i et eget hus. Her er det ingen naboer vi må ta hensyn til. Jeg er spesielt glad i de store vinduene, som gir godt lys og god utsikt over landskapet rundt, sier Ingvild.

Bygge eller flytte

Da datteren Marit og hennes familie skulle overta hovedhuset, sto valget mellom å bygge nytt eller flytte til en leilighet i kommunesentret. Valget var enkelt, for nærheten til familien og naturen de er så glade i, har høy prioritet.

– For oss gamle ligger det en trygghet i å ha familien rundt oss. Når vi blir riktig gamle,

BYGGE HUS I LNF-OMRÅDE?

- LNF står for landbruks-, natur- og friluftsførmål
- I LNF-områder er det kun tillatt å føre opp bygninger som er «nødvendige for drift av næringsmessig landbruk»
- Våningshus og kårbolig er tillatt hvis bygningen er nødvendig av hensyn til gårdsdriften
- Byggesøknader i LNF-område er mer komplisert enn vanlige byggesøknader
- De lokale forhandlerne til Älvsbyhus kjenner regelverk og lokale forhold, så spør om hjelp
- Les mer på alvsbyhus.no

kan et lettstelt hus og det at vi har familie som kan se etter oss, forhåpentligvis bidra til at vi kan bo hjemme lenger. Det er et element av gjensidig omsorg og felles nytte i å ha kårbolig på gården, sier Stig, som selv alltid så etter om lyset var på og om det røyk fra pipa da hans gamle bestemor bodde på gården.

Trygge og forutsigbare rammer

Stig og Ingvild har gode erfaringer med å bygge hus med Älvsbyhus og trekker frem noen fordeler med akkurat denne husleverandøren.

– En stor fordel er at vi ikke trengte å betale regningen før ved overtakelsen av huset. Og prisen vi betalte stemte på en prikk med det vi var enige om på forhånd. Selv om det har vært noen skjær i sjøen underveis, har alt vært inkludert. Det opplever vi som veldig ryddig og forutsigbart, forteller Stig.

Gjennom hele prosessen har de fått god hjelp fra boligformidlerne fra Älvsbyhus, Gard Grubstad og Anita Milje.

– Vi kontaktet Älvsbyhus før vi kontaktet kommunen, og det er vi veldig glade for i dag. Gard og Anita har virkelig gjort en super jobb med både planlegging og ferdigstillelse av huset. De har tatt seg av alle søkeprosesser,

holdt orden på logistikken rundt entreprenører og håndverkere, og generelt sørget for at det har blitt en veldig enkel prosess for oss, sier Stig.

Søk hjelp tidlig

– Å bygge hus i et LNF-område kan være noe av det mest kompliserte du kan gjøre. Mitt tips er å få deg en samarbeidspartner som kan faget, og koble på denne før du starter dialogen med kommunen. Kommer vi tidlig inn i prosessen, går det som regel bra, sier Gard Grubstad.

Rådgiving og hjelp til byggesøknad er en del av tjenesten når han hjelper folk å realisere drømmen om ny bolig, og servicen ligger inkludert i husprisene til Älvsbyhus. Hans lange erfaring med bygging på landbrukseiendom er en ekstra sikkerhet for kundene. Han kjenner regelverket godt, og vet hva som skal til for å få søknaden gjennom.

– Hos Stig og Ingvild sto det et gammelt kårhus på gården fra før, noe som betyr at søknadsprosessen blir enklere. I tillegg er husmodellen Lasse velegnet som kårbolig fordi husets grunnflate ikke er for stor, huset er universelt utformet og svært energieffektivt. Det er et hus man kan bli gammel i, avslutter Gard.

Ta kontakt for
en god handel!

TRAKTOR OG REDSKAP

Roar Gundegjerde
Salgskonsulent
T: 414 65 967
roar.gundegjerde@fkra.no

Magnus Lunde Bakka
Salgskonsulent
T: 918 32 402
magnus.lundebakka@fkra.no

Christian Hovda
Salgskonsulent
T: 954 71 143
christian.hovda@fkra.no

Bjarne Aske
Salgskonsulent
T: 928 39 444
bjarne.aske@fkra.no

Trond Maudal
Salgskonsulent
T: 971 90 376
trond.maudal@fkra.no

Lars Håland
Salgskonsulent
T: 900 60 062
lars.haland@fkra.no

Kyrre Skrettingland
Salgskonsulent
T: 909 40 250
kyrre.skrettingland@fkra.no

I-MEK

Thomas Brådli
Salgskonsulent storfe
T: 941 800 60
thomas.brådli@fkra.no

Per Arvid E. Ueland
Salgskonsulent storfe
T: 917 84 925
perarvid.ueland@fkra.no

Ola Haugland
Salgskonsulent storfe
T: 915 34 199
ola.haugland@fkra.no

Asbjørn Mæland
Salgskonsulent storfe/fjørfe
T: 952 92 666
asbjorn.maeland@fkra.no

Harald Øglænd
Salgskonsulent gris
T: 476 40 184
harald.ogland@fkra.no

Njål Vold
Salgskordinator sau
T: 911 45 861
njal.vold@fkra.no

 Felleskjøpet
Rogaland Agder — siden 1899

Formel™

Sørg for god og allsidig fôring

Formel Sau Ekstra

Vårt toppkraftfôr til sau fra ca. 8 uker før lamming til beiteslipp. Har et høgt protein (AAT)- og energiinnhold. Tilsatt ekstra E-vitamin for søyer med 3 lam eller mer, og metionin for mer levedyktige lam.

Formel Sau

Til bruk for søyer og livlam fra innsett på høsten til beiteslipp. Gir godt grunnlag for god melkeytelse. Tilsatt metionin for mer levedyktige lam.

Formel Sau Intensiv

Spesialblanding med svært høgt fiberinnhold. Dekker vitamin- og mineralbehovet for sau om vinteren. Tilsatt metionin for mer levedyktige lam.

Formel Lam

Kraftfôr til lam fra fødsel. Har god smakelighet og høgt innhold av AAT. Egner seg godt til kopplam/grillam og til lam på støttefôring, mens de går sammen med mora og dier på beite.

Husk å gi dyra mineral- og vitamintilskudd:
Pluss Sau Pellets og **Pluss Sau Appetitt**.

bedrift.bondekompaniet.no
Telefon 99 43 06 40

 **Bonde
Kompaniet**

 Felleskjøpet
Rogaland Agder — siden 1899

Best på
landbruk!

Alt på ett sted!

Nå tilbyr vi både bank, fond, forsikring og eiendomsmegling for landbruket – fra vårt distriktskontor.

Distriktskontoret i Sør-Vest
Kontor på Særheim – Klepp

Rune (bank): 482 59 587
Harald (bank): 982 53 911
Aksel (forsikring): 969 07 727
Jan Egil (eiendom): 900 79 994

Landkreditt
Landkreditt.no

Stormøtet på Nærbo

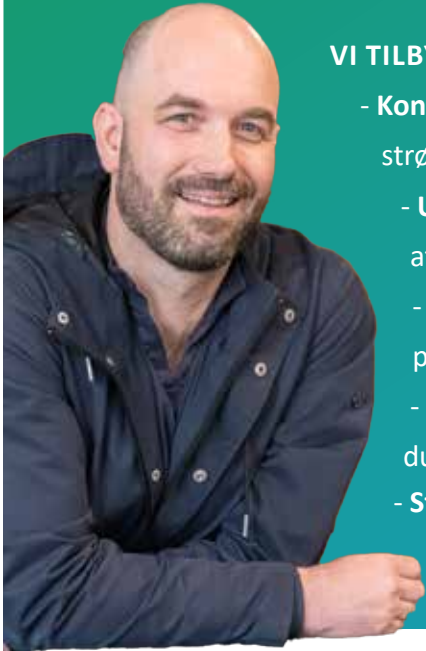

Rogaland Bonde- og Småbrukarlag var medarrangør av stormøtet på Nærbo. Fra venstre Johnny Ødegård, Tine. Tor Inge Eidesen, SP. Svein Martin Håland, Sandnes Bondelag. Eivind Mehl, Rådet i Tine, Anders Bakke Klemoen, Seniorrådgivar i NBS og Bothild Fjelltveit, Norges Bondelag.

Klemoen frå NBS ville ha auka mjølkepris på kr. 3,12 pr. liter for å få jamstilling med andre.

Dalane Energi. Et innovativt energiselskap med sterke tradisjoner. Nærmere enn du tror, ekte og enkelt.

VI TILBYR:

- Konkurransedyktig og oversiktelige strømvavtaler
- **Utmerket kundeservice** for å sørge for at du alltid er fornøyd
- **Godt samarbeid** etter vinn-vinn-prinsippet
- **Energibesparende tiltak** for å sikre at du ikke bruker mer strøm enn nødvendig
- **Strømløse** til hele Norge

Ikke nøl med å ta kontakt med oss. Send oss gjerne en e-post på bedrift@dalane-energi.no, eller ring oss på **51 46 25 25**. Du kan også komme og besøke oss på Elganeveien 1, 4373 Egersund. **Vi ser frem til å høre fra deg!**

bøndenes innkjøpslag

“Vi leverer det meste innen landbruk, hage og hjem til privat personer og firma”.

Åpningstider: Man-Fre 8-18, lørdag 9-15
Hoveveien 80, 4306 Sandnes
Tlf: 51 66 08 81

einnkjopslag

Driftige bønder skaper de beste råvarene. Det betaler vi godt for.

Prima Jæren er stolte over å levere det ypperste norske kjøttprodusenter kan produsere. Å alltid tilby kun det beste er en edel kunst, og vi klarer det med hjelp fra våre dyktige underleverandører. Vi legger mye tid og krefter i å samarbeide med kvalitetsbevisste gårdseiere, og Norges beste kjøttprodusenter finner man på vestlandet.

Det er et frieri til kremen av lokale bønder: Saueholdere. Storfeprodusenter. Grise-røkttere. Stadig nye kunder oppdager våre fantastiske råvarer, og gleden rundt middagsbordet skal komme bonden til gode. Vi belønner kvalitet. Ikke bare med gode ord, men med klingende mynt. Prima Slakt as har vært best på totaløkonomi for bonden de siste ti årene, og slik vil det alltid være.

**Bli med på laget!
Kontakt oss i dag:**

Tilførselsleder Storfe.
Magnar Sandanger 481 14 525 – magnar@prima.as

Tilførselsleder Småfe.
Leif Håkon Korsbø 928 28 420 – leif@prima.as

Tilførselsleder Gris.
Leidulf Sigmundstad 452 87 830 – leidulf.sigmundstad@prima.as

Vi krevde etter behov!

Rogaland Bonde- og Småbrukarlag beklager at det viste seg umulig å bli enige med Norges Bondelag om et felles krav til årets forhandlinger. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har landsmøtevedtak på at det skal kreves etter behov. Fjorårets jordbruksavtale la til grunn en inntektsvekst på om lag 40 000 kroner pr. årsverk.

Talla som nå ligger på bordet, er at vi har oppnådd en inntektsvekst på gjennomsnittlig 12 000 kroner pr. årsverk. I melkeproduksjonen, som er viktig i Rogaland, viser tallene en

inntektsnedgang. For svært mange bønder er økonomien i drifta kritisk dårlig.

Vi kan ikke gå ut med konkrete tall. Men, det er åpenbart at Norsk Bonde- og Småbrukarlag ikke har fått gjennomslag for en stor nok ramme til å være med videre. Dersom det er ønske om å opprettholde en nasjonal matproduksjon så må inntektene opp på et nivå som er sammenlignbart med andre grupper. Vi krevde etter behov og det kommer vi til å fortsette med.

Stig A. Helgesen

Fylkeslederne i NBS krever 200 000 kroner i vårens jordbruksforhandlinger

Fylkeslederne i NBS krever 200 000 kr i vårens jordbruksforhandlinger. Norske bønder kan, og vil, produsere trygg og sunn mat med svært høye standarder for dyrevelferd og miljø. Samtidig som bruken av medisiner og plantevernmidler er blant verdens laveste.

Landbruket kan også bidra med matsikkerhet, beredskap, bosetting, sysselsetting og bærekraftig forvaltning av jordbruksareal, kulturlandskap og utmark. Forutsetningen for at landbruket skal være i stand til å fylle disse samfunnskritiske rollene er at bondene har inntekt og sosiale vilkår på linje med andre grupper i samfunnet.

Det regjeringsoppnevnte Grytten-utvalget har slått fast at medianinntekta i landbruket er 212 000 kroner per årsverk. Dette skal dekke kostnader til bygninger og utstyr i tillegg til inntekt til bonden. Alle skjønner at et slikt inntektsnivå, over tid, vil føre til en avvikling

av landbruk som næring! Fylkesledermøtet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil, på bakgrunn av det tallmaterialet. Grytten-utvalget har lagt fram og på bakgrunn av flere tidligere stortingsvedtak, samt regjeringas lovnader i Hurdalsplattformen, kreve at regjeringa legger fram en tidfesta plan for inntektsjamstilling. Viljen til inntektsutjevning må bekreftes med en jordbruksavtale som innebærer et reelt inntektsløft ved årets forhandlinger på 200 000 kroner per årsverk. I tillegg må kostnadsveksten kompenseres. Nye offentlige krav til landbruket kan ikke godkjennes uten at de fullfinansieres.

Kravet innebærer et inntektsløft på 108 kr/t til totalt 149 kr/t, som betyr at norske bønder fremdeles vil ligge under minstetimelønna for fast ansatte faglærte i jordbruket i Norge.

Stig A. Helgesen

Jordbruksforhandlingene – budsjettnemndas tall

I dag legger budsjettnemnda for jordbruket fram sine tall. Dette er tall som viser inntektsutviklinga i jordbruket siste år og som er grunnlag for årets jordbruksforhandlinger.

Jordbruksavtalen i fjor la til grunn at det skulle bli en betydelig inntektsvekst. Det er stor mulighet for at budsjettnemndas tall vil vise at det ikke har skjedd.

Dersom det viser seg at inntektene står i ro eller har gått ned vil det selsagt være alvorlig og gi sterke føringar inn i årets forhandlinger.

Vi er tilgjengelige for kommentarer dersom dere ønsker det.

*For styret i Rogaland Bonde- og Småbrukarlag
Stig A. Helgesen, Torbjørn Norland og Eldar M. Kylesø*

En bil er din vare

HANDELAND ANTIRUST

SIDEN 1986

- Antirustbehandling
- Sandblåsing
- Bilpleie
- Rustrep./lakkering
- Skinnreparasjoner
- Felger/dekk
- Vi har leiebil

www.handeland-antirust.no • Tlf.: 51 40 08 00

**SI NEI TIL ACER
KRAFTA ER VÅR!**

Er du usamd i at Norge skal leggjast under EU-myndighet?
Vil du at Norge skal seia opp EØS-avtalen?
Meiner du at norske kvinner og menn skal vera herrar i eige hus?

BLI MED I NEI TIL EU
<https://neitileu.no/bli-medlem>

Medlemskap kostar kr. 200 fyrste året, deretter kr. 435

JÆRPRODUKTER

TEGLE

TRANSPORTUTSTYR FOR DYR

NORSK PRODUSERT

Telefon 51 77 17 77 Internett www.tegle.no E-post post@tegle.no

Debattinnlegg

Vi i Rogaland Bonde- og Småbrukarlag er skuffa og sjokkert over statens tilbod til landbruket på 3,3 milliardar.

Jordbruket i Norge er inne i ei djup krise. Inntektene strekk ikkje til og enkelte må i banken å låna pengar for å halda drifta gåande. Det vert meldt om full stopp i bygging av nye driftsbygningar. Snittalderen på norske bønder er over 55 år og unge folk vegrar seg for å gå inn i ei næring med stort ansvar, lite fritid, dårlege sosiale ordningar og ei snittinntekt på 212.000 kroner per årsverk.

Samtidig ser vi at mange bønder sikrar framtida si ved å planlegga ein «nødutgang». Dette inneber at på mange bruk er det planar

for korleis ein kan forlata næringa utan å gå personleg konkurs.

Staten sitt tilbod er prega av at regjeringa ikkje evnar å forstå alvoret i den økonomiske situasjonen som norsk matproduksjon er i.

Målsettingane i Hurdalsplattforma var gode og i samsvar med vedtak gjort i Stortinget.

Rogaland Bonde- og Småbrukarlag kan ikkje tolka staten sitt tilbod på annan måte enn at regjeringa har avlyst målsettingane for jordbruket som var ein del av Hurdalsplattforma.

*Stig A. Helgesen, leder i Rogaland
Bonde- og Småbrukarlag*

Lands- møtet på Hamar 10.-12. nov.

Heile rogalandsgjengen samla på eitt brett.

Frå landsmøtesalen.

Lund

REGNSKAPSKONTOR AS
SIRDALSVEIEN 38, 4376 HELLELAND
Telefon: 51 40 24 00 • post@lundregnskap.no

Norsk Olje AS

Vi leverer!

- Drivstoff
- Smøreoljer
- Drivstofftanker

Vi har lokalkjente og serviceinnstilte sjåførere som gjerne fyller opp tanken din

Kontakt oss for et godt tilbud!

Norsk Olje AS
Eikeskogvegen 78, 5570 Aksdal
TLF 400 98 900
www.fylltanken.no

SPROYTE
GÅRDEN

Vi har Norges største utvalg av sprøyter og utstyr

Berthoud ryggspøyte – AR pumper – Teejet og Hypro dyser
Manuell/elektrisk styring – GPS – Filter – Plast rørdeler – Skum utstyr

PÅ LAGER

Vi sender deler og utstyr til hele Norge.

Nordsjøvegen 613 - 4352 Kleppe - 51 42 06 10

Nettbutikk: www.sproyte.no

Effektiv gjødselhåndtering med kvalitetsutstyr

Stripespreder
- mengdemåler inkludert

Fra 159 000,-

24 200,-

Komplett slangesystem med stripespreder

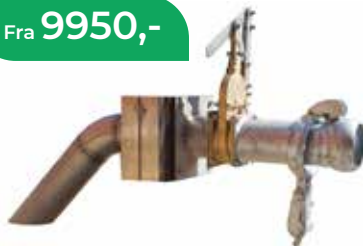
Fra 422 000,-

- Inkluderer pumpe, 500m slanger, koblinger, slangetrommel og stripespreder med mengdemåler

Cobra 200

Fra 75 000,-

Fra 9950,-

Veggkraner

Doda pumper

Kontakt oss på telefon: 51 71 20 20 eller på www.agromiljo.no

AM AGROMILJØ
-graset er grønnere på vår side!

Familedag i Ryfylke

Strand og Forsand Bonde- og Småbrukarlag føler seg takknemlig. Her er litt bilder fra vårt arrangement familiedag, en sommertur for NBS-medlemmer. På tross av litt regn da vi kom, ble det stort sett oppholdsvær etter hvert. Det var fint og lunt å sitte inne i gapahuken. Det ble servert hamburgere, pølser, lammekoteletter, hjemmelaget potetsalat og salat. Til dessert ble det servert rykende ferske kanelknuter. Med engasjerende diskusjoner i trivelig lag, gikk klokka fort. Takk for en trivelig dag. Vi satser på at dette blir en årlig tradisjon i lag med Hjelmeland Bonde- og Småbrukarlag.

Vi hjelper bonden til enda bedre resultater!

Fatland er Norges største private kjøttbedrift. Også i høst har vi opplevd stor etterspørsel etter lam. Vi takker våre gode leverandører for tilførselen av kvalitetslam.

Ta kontakt med oss for en hyggelig prat om våre svært konkurransedyktige priser og vilkår.

**Fatland Oslo: 97 69 26 50
Fatland Ølen: 97 98 55 22
Fatland Jæren: 97 97 21 20**

www.fatland.no

Høstmarken i Egersund

Vi i Egersund Bonde- og Småbrukarlag takker alle for en kjempefin dag på byen. Vi vil også takke for samarbeidet med Eigersund Sau & Geit og Egersund i Sentrum for og få til nok en høstmarken.

Møller Bil

Egersund Tlf. 24 03 29 00

Med vår brede kompetanse og nærhet til deg som kunde kan vi sammen løse de fleste utfordringer.

Finn ditt nærmeste lokalkontor på www.tveit.no

Regnskap og rådgivning for næringsliv og landbruk

 TVEIT
REGNSKAP & RÅDGIVNING
for medlemsbedrifter
SpareBank 1 Forretningspartner

Vi leverer øremerker til alle typer husdyr

 www.moenbjollefabrikk.no

 post@moenbjollefabrikk.no

 51401150

 MOEN
BJØLLEFABRIKK

Velkommen til oss!

 [moenbjollefabrikk](https://www.instagram.com/moenbjollefabrikk)

 [Moen Bjøllefabrikk as](https://www.facebook.com/MoenBjollefabrikk)

I Norge har vi mange fantastiske råvarer og spennende sesonger. Coop støtter norsk matproduksjon og tilbyr deg flere lokale varer.

Litt tryggere gårdsliv

Forsikring

Pensjon

Livs- og helseforsikringspakken **Enkelt Liv** er tilpasset deg som driver enkeltpersonforetak – også deg som er bonde.

Blir du syk eller skadet, får du økonomisk hjelp til å gjøre nødvendige tiltak for deg, familien og driften.

Les mer på gjensidige.no/enkelt-liv, eller ring oss på 915 03100.

T. HOLAND MASKIN A.S

*Graving
Transport
Sprengning
Salg av singel og grus*

Ytre Torvhusv. 8 – 4370 Egersund
Telefon 51 46 57 00 – Fax: 51 46 57 01
Kristen: 951 51 511
Terje: 951 25 000
David: 951 51 510
E-post: th@thmaskin.no
Hjemmeside: www.thmaskin.no

Oppsetts-
arbeidet
reduseres
med 50-70%!

Ta hele landet i bruk MED VESHOVDA GJERDESYSTEM

 Utviklet av norske bønder

Fleksibelt, solid og enkelt - med minimalt av vedlikehold!

OM VESHOVDA KONSEPTET

- Utviklet av norske bønder med lang erfaring fra utfordrende gjerdearbeid.
- Kan tilpasses ulike typer dyrehold, er i særklasse på dyreetikk, og dekker de fleste bruksområder.
- Fleksibelt med tanke på høyde, antall og type tråder.
- Gjerdene tåler store påkjenninger og er lett å vedlikeholde.
- Avstand mellom stolpene og stolpetype avgjøres etter underlag, og man kan ha lange strekk mellom pålene.
- Lengre levetid enn dagens løsninger, ingen rustproblemer.
- Svært enkelt å montere!

Mer informasjon og priskalkulator:
www.gjerdssystem.no

 Veshovda
Gjerdesystem as

Langholmveien 6, 4373 EGRSUND | Telefon: 913 42 369 | post@gjerdssystem.no

Bryne Landbrukservice AS

Vi tilstreber å bli den foretrukne leverandøren av rekvisita, utstyr og innredning til storfe, småfe, fjørfe, hest og gris

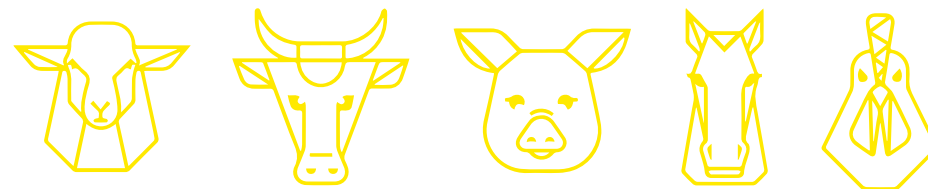
Kom gjerne innom vår butikk på
Hålandsveien 31, 4344 Bryne,
for en hyggelig og faglig prat!

Åpningstider:

Mandag - Fredag 07.30 - 16.00

Torsdag 07.30-18.00

www.bls-as.no
51 77 07 00
post@bls-as.no

BLS BRYNE
LANDBRUKSSERVICE

Ønsker du å være selvforsynt med egenprodusert energi?

Sol + vind + batteri = et lite kraftverk, som gir deg grønn energi når du trenger det. Perfekt for norske forhold!

norhybrid.com

norhybrid
renewables

Årsmøte i Karmøy Bonde- og Småbrukarlag

28. november i fjor ble det avholdt årsmøte i Karmøy Bonde- og Småbrukarlag. Det ble servert tradisjonen tro lokalprodusert fårrikål.

Etter en del år som sovende lag har det

vært mye aktivitet de siste årene. I år hadde de både utsending og observatør på landsmøtet, samt at ungdomsutsendingen til Rogaland var også fra Karmøy.

Sammen skaper vi
et levende Norge!

Bli med i TINEs konkurranse og svar på spørsmålene innen 31. mai 2024. Da er du med i trekningen av en gratis rådgivningstime fra TINE Rådgiving!

Bli med i TINEs konkurranse og
vinn en rådgivningstime!

www.forsand-sandkompani.no

Nortura
bondens selskap

Vi har
BioCleaner!

Allsidig rørleggerfirma!

Spesialister på vannforsyning,
vannbehandling og renseanlegg!

**Industri - Landbruk
Eneboliger - Hytter**

Nybygg, reparasjoner, rehabilitering

VI HAR DET MESTE PÅ LAGER

Vi er forhandler av:

Fjellsprekk, Flat Fix

og BioCleaner renseanlegg mm.

OVES RØR & MEK.
INDUSTRI - LANDBRUK - ENEBOLIG

958 88 308

www.ovesror.no

SØRLANDSVEIEN 318, 4376 HELLELAND

RESULTATREGNSKAP 2023

Salgs- og driftsinntekter	2023	2022
Medlemskontigent	203 531,18	168 320,70
Annonse inntekter	175 150,00	177 283,00
Tilskudd Biokullmøte	61 875,00	
Tilskudd Studiearbeid	1 600,00	
Gjensidige midler	41 380,00	
Loddsalg	12 910,00	
Sekretær tilskudd	35 000,00	
Annonser 2019-2020		21 980,00
Offentlig tilskudd		41 629,00
Sum salgs- og driftskostnader	531 446,18	409 212,70
Utgifter		
Årsmelding	38 471,00	18 338,00
Lønn til ansatte og styremedlemmer	148 745,98	170 170,00
Driftsmaterialer	887	
Regnskapshonorar	32 815,00	31 391,00
Kontorrekvisita	4 155,20	485,00
Møte, kurs, oppdatering o.l.	11 913,00	
Biokull fagdag	57 796,00	
Annen kontorkostnad	10 579,10	
Porto		6 680,00
Reklamekostnad	1 100,00	
Reise etter regning		2 000,00
Støtte Rogaland Nei til EU		10 000,00
Støtte for VM-laget i klipping og ullhåndtering	5 000,00	
Støtte Agri Analyse rapport Troms BS		20 000,00
Støtte til sak mot Bane Nor	15 000,00	
Gaver Årsmøte	3 805,13	1 965,13
Gaver Annonserer 2022 og 2023	37 266,75	3 500,00
Støtte til Menonrapport	50 000,00	
Årsmøte/styremøter/ledermøte	132 428,23	123 059,00
Møter		84 686,63
Landsmøte 2022 og 2023	24 963,00	
Øredifferanser		-8,00
Bank- og kortgebyr	1 879,00	2 289,00

Annen kostnad		30 765,04
Øredifferanser	-0,10	
Sum utgifter	576 804,29	505 320,80
Driftsresultat	-45 358,11	-96 108,10
Renteinntekter	983,82	890,54
Årsresultat	-44 374,29	-95 217,56
Eiendeler		
	2023	2 022
Kundefordringer	4 675	12 710
Brukskonto 1503 03 385206	470 884	382 165
Plasseringskonto DNB 1503 58 73985	4 024	3 929
Høgskulen Landbruk og Bygdenæring	5 000	5 000
Land Kreditt Høyrentekonto	262 087	237 857
Bedriftskonto 0531 25 18033	1 624	1 624
9581 10 76644 (Hordaland)		148 242
Skattekonto 1503.08.44529	2 719	6 597
Sum eiendeler	751 013	798 125
Egenkapital og gjeld		
Annen egenkapital	-751 842	-773 807
Udisponert resultat (ikke bokført)	20 050	21 965
Suldal Bonde- og Småbrukarlag	-22 654	-22 654
Leverandørgjeld	1 219	-21 965
Skyldig skatt utl.	2 266	2 266
Forskuddstrekk	-2 464	-6 342
Periodisering lønn	12 413	12 413
Avsetning regnskapshonorar	-10 000	-10 000
Sum egenkapital og gjeld	-751 013	-798 125

Budsjett 2024

Salgs og driftsinntekt

Kontingent	205 000
Inntekt årsmøte	13 000
Annonseinntekter	200 000
Annen inntekt	80 000
Egenandel lokallag	25 000
Salgsinntekter	523 000

Lønnskostnader

Lønn	150 000
Honorar	40 000
Lønnskostnader	190 000

Driftskostnader

Leie lokale	40 000
Utstillinger	1 000
Datautstyr	3 000
Kontorrekvisita	2 000
Trykksaker	40 000
Årsmøte, styremøter	160 000
Støtte og gaver	52 000
Driftskostnader	298 000

Andre driftskostnader

Reiser	27 000
Reklameartiklar	5 000
Bankgebyr	2 500
Annen kostnad	15 500
Andre driftskostnader	50 000

Renteinntekt	15 000
--------------	--------

Resultat	0
----------	---

Arbeidsplan 2024/2025

1. Prioritera utadretta landbrukspolitisk arbeid med spesielt fokus på samarbeid med alle som kan bidra til inntektsutjamning for bonden. Vera aktive i alle media for å få fram RBS sine synspunkt og løysingar.

2. Vidareføra arbeidet med revitalisering av lokallag. Og oppstart av nye lokallag der det er interesse for det.

3. Fortsetta det gode samarbeidet med Statsforvalteren i Rogaland med særskilt fokus på retningslinene for tildeling av investeringsmiddel.

4. Vurdera om det er mogleg å få til/finansiera ein studietur. Unge bønder skal prioriterast.

5. Arrangera to digitale møter med lokallaga, gjerne i samband med jordbruksforhandlingane.

6. Arrangera eit sommararrangement.

7. Fylkesårsmøte 8.-9. mars 2025.

the perfect partner

ÅLGÅRD LANDBRUKSSENTER

51 61 19 40 - post@alg-land.no
Tommy Rosland, 934 90 658 - tommy@alg-land.no

RETUR:

Vivian Huglen, Nesvegen 91
5567 Skjoldastraumen

Vi satser på landbruk!

Sammen får vi brikkene på plass!

Vi kjenner godt utfordringene og behovene til landbruket, og tilbyr lokale rådgivere som kan treffe deg på gården eller på ett av våre lokale kontor.

